

EWA GORDZIEJ-NIEWCZYK
ALEKSANDRA SKRABURSKA

SCENARIUSZE LEKCJI ZAŁOŻENIA

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie
i jest dostępna tylko w wersji elektronicznej**

Opracowanie powstało w wyniku realizacji projektu „Chcę być przedsiębiorczy – podstawy przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty.

REALIZATOR PROJEKTU

Instytut HR Ewa Gordziej-Niewczyk

ul. Wiązowa 1d/4

62-002 Suchy Las

www.instytut-hr.pl

PARTNER PROJEKTU

Projekt HR Aleksandra Skraburska

os. Czecha 120/18

61-291 Poznań

www.projekthr.pl

PATRONAT

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

al. Niepodległości 10

61-875 Poznań

www.ue.poznan.pl

**UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU**

Poznań, 2015 rok

SCENARIUSZE LEKCJI - ZAŁOŻENIA

Formularz scenariusza lekcji został opracowany na podstawie doświadczeń, potrzeb i oczekiwań nauczycieli przedsiębiorczości, zebranych podczas spotkań Zespołu Roboczego oraz na podstawie scenariuszy lekcji, jakie można powszechnie znaleźć na stronach internetowych. Po analizie w/w danych można określić poniższe założenia, związane z budową scenariuszy lekcji:

* **Zgodność z podstawą programową**

Najważniejszym warunkiem i założeniem scenariuszy jest zgodność z podstawą programową. Scenariusze zawierają wszystkie treści zawarte w podstawie programowej. Instrumentarium oraz pomoce dydaktyczne utworzone w trakcie realizacji projektu, mają charakter wspierający i uatrakcyjniają lekcje. W trakcie omawiania kolejnych treści uczeń ma możliwość zapoznania się z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych.

* **Prostota i przejrzystość scenariusza**

Scenariusze składają się z dwóch części – pierwsza – informacje ogólne, druga – informacje szczegółowe (nawiązanie do formuły podstawy programowej).

W pierwszej części określony jest cel główny lekcji (jeden z czterech opisanych w podstawie) oraz cel szczegółowy (jeden z sześciu opisanych w podstawie).

Druga część to opis poszczególnych działań, podejmowanych podczas lekcji wraz ze sposobem ich wykonania, wskazówkami i sugestiami dotyczącymi realizacji zadań.

* **Interdyscyplinarność**

Scenariusze są konstruowane w taki sposób, by były użyteczne i zrozumiałe również dla nauczycieli, dla których podstawy przedsiębiorczości nie stanowią pierwszego przedmiotu (np. nauczyciele matematyki, wychowania fizycznego, wiedzy o społeczeństwie). Narzędzia mogą być zastosowane w różnych tematach, kontekstach, na lekcjach przedmiotowych i wychowawczych.

* **Niezależność**

Każdy scenariusz lekcji stanowi niezależną od pozostałych części. Pozwala to na wybiórcze wykorzystanie niektórych lekcji przez nauczycieli innych przedmiotów (np. ekonomii czy matematyki) lub wymienne z innymi scenariuszami czy podręcznikami stosowanie opracowanych w projekcie scenariuszy na przedmiocie „Podstawy przedsiębiorczości”.

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE

I. Komunikacja i podejmowanie decyzji

Uczeń wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej, podejmuje decyzje i ocenia ich skutki zarówno pozytywne jak i negatywne.

II. Gospodarka i przedsiębiorstwo

Uczeń wyjaśnia zasady funkcjonowania przedsiębiorstwa i sporządza prosty biznesplan, charakteryzuje mechanizmy funkcjonowania gospodarki i instytucji rynkowych oraz rolę państwa w gospodarce, analizuje aktualne zmiany i tendencje w gospodarce świata i Polski, rozróżnia i porównuje formy inwestowania i wynikające z nich ryzyko.

III. Planowanie i kariera zawodowa

Uczeń opisuje mocne strony swojej osobowości, analizuje dostępność rynku pracy w odniesieniu do własnych kompetencji i planów zawodowych.

IV. Zasady etyczne

Uczeń wyjaśnia zasady etyczne w biznesie i w relacjach pracownik - pracodawca, potrafi ocenić zachowania pod względem etycznym.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Człowiek przedsiębiorczy.

Uczeń:

1. przedstawia cechy, jakimi charakteryzuje się osoba przedsiębiorcza
2. rozpoznaje zachowania asertywne, uległe i agresywne; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej
3. rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej
4. charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania
5. zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie
6. analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która zgodnie z zasadami etyki odniosła sukces w życiu zawodowym
7. podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach i ocenia skutki własnych działań
8. stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska

9. przedstawia drogę, jaką dochodzi się własnych praw w roli członka zespołu, pracownika, konsumenta
10. zna prawa konsumenta oraz wymienia instytucje stojące na ich straży; przedstawia zasady składania reklamacji w przypadku niezgodności towaru z umową
11. odczytuje informacje zawarte w reklamach, odróżniając je od elementów perswazyjnych; wskazuje pozytywne i negatywne przykłady wpływu reklamy na konsumentów

2. Rynek – cechy i funkcje.

Uczeń:

1. charakteryzuje społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, odwołując się do przykładów z różnych dziedzin
2. rozróżnia czynniki wytwórcze (praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia i informacja) i wyjaśnia ich znaczenie w różnych dziedzinach gospodarki
3. wymienia podstawowe cechy, funkcje i rodzaje rynków
4. wyjaśnia okrężny obieg pieniądza w gospodarce rynkowej
5. omawia transformację gospodarki Polski po 1989 r.
6. charakteryzuje czynniki wpływające na popyt i podaż
7. wyznacza punkt równowagi rynkowej na prostych przykładach

3. Instytucje rynkowe.

Uczeń:

1. rozróżnia formy i funkcje pieniądza
2. wyjaśnia rolę, jaką w gospodarce pełnią instytucje rynkowe: bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych, fundusze inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne
3. oblicza procent od kredytu i lokaty bankowej, ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie
4. wyjaśnia mechanizm funkcjonowania giełdy papierów wartościowych na przykładzie Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie
5. wskazuje różnicę pomiędzy różnymi rodzajami papierów wartościowych
6. wymienia podstawowe wskaźniki giełdowe i wyjaśnia ich wagę w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie
7. rozróżnia formy inwestowania kapitału i dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania
8. oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie
9. charakteryzuje system emerytalny w Polsce i wskazuje związek pomiędzy swoją przyszłą aktywnością zawodową, a wysokością emerytury
10. analizuje oferty banków, funduszy inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych.

4. Państwo, gospodarka.

Uczeń:

1. wymienia i charakteryzuje ekonomiczne funkcje państwa
2. opisuje podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego
3. przedstawia przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę
4. wymienia źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa
5. wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę
6. charakteryzuje narzędzia polityki pieniężnej
7. identyfikuje rodzaje inflacji w zależności od przyczyn jej powstania oraz stopy inflacji
8. wyjaśnia wpływ kursu waluty na gospodarkę i handel zagraniczny
9. charakteryzuje zjawiska recesji i dobrej koniunktury w gospodarce
10. wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski
11. wskazuje największe centra finansowe i gospodarcze na świecie
12. ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji.

5. Przedsiębiorstwo.

Uczeń:

1. charakteryzuje otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo
2. omawia cele działania przedsiębiorstwa oraz sposoby ich realizacji
3. sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie
4. rozróżnia podstawowe formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstwa
5. opisuje procedury i wymagania związane z zakładaniem przedsiębiorstwa
6. omawia zasady pracy zespołowej i wyjaśnia, na czym polegają role lidera i wykonawcy; omawia cechy dobrego kierownika zespołu
7. identyfikuje i analizuje konflikty w zespole i proponuje metody ich rozwiązania, szczególnie w drodze negocjacji
8. omawia etapy realizacji projektu oraz planuje działania zmierzające do jego realizacji
9. charakteryzuje zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie krajowym i międzynarodowym
10. charakteryzuje czynniki wpływające na sukces i niepowodzenie przedsiębiorstwa.

6. Rynek pracy.

Uczeń:

1. omawia mierniki i skutki bezrobocia dla gospodarki oraz sposoby walki z bezrobociem
2. wyjaśnia motywy aktywności zawodowej człowieka
3. analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim
4. wyszukuje oferty pracy, uwzględniając własne możliwości i predyspozycje
5. rozróżnia sposoby zatrudnienia pracownika i interpretuje podstawowe przepisy Kodeksu pracy, w tym obowiązki i uprawnienia pracownika i pracodawcy
6. sporządza dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy
7. przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej i uczestniczy w niej w warunkach symulowanych
8. charakteryzuje różne formy wynagrodzeń i oblicza swoje wynagrodzenie brutto i netto; wypełnia deklarację podatkową PIT, opierając się na przykładowych danych
9. rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w roli pracodawcy i pracownika; wyjaśnia zjawisko mobbingu w miejscu pracy oraz przedstawia sposoby przeciwdziałania.

SCHEMAT SCENARIUSZY

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr		Czas na realizację lekcji	
Temat	Zgodnie z podstawą programową		
Cele	Propozycja podręczników, zawierających odpowiednie treści		
Bibliografia	Numer składający się z dwóch części: pierwsza oznaczająca dział tematyczny, druga oznaczający kolejny numer scenariusza w tym dziale		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Opis działań podejmowanych przez nauczyciela	Czas potrzebny na realizację działania. Nauczyciel może dowolnie wydłużyć/ skrócić/ pominąć dane działanie, zgodnie z potrzebami uczniów i własnym planem lekcji.	Propozycja sposobu przekazania tematyki do wyboru dla nauczyciela, np.: film edukacyjny, gra interaktywna, gra miejska, praca w grupach, scenka... W zależności od dynamiki pracy uczniów sugerowane metody są elastyczne i można je dopasować do potrzeb i możliwości klasy czy doświadczeń nauczyciela.
		Informacje na temat pomocy dydaktycznych np. plansze do gry, karta pracy ucznia/ nauczyciela..., załączniki, narzędzia pracy: laptop/ komputery...

SZCZEGÓŁOWY SPIS SCENARIUSZY

LEKCJA	CZAS	TEMAT
CZŁOWIEK PRZEDSIĘBIORCZY		
1.1.	45	Człowiek przedsiębiorczy jego cechy i postawy
1.2.	45	Role społeczne i rodzaje zachowań
1.3.	45	Podejmowanie decyzji
1.4.	90	Komunikacja społeczna
1.5.	45	Ochrona konsumenta w Polsce
1.6.	90	Mechanizmy działania reklamy
1.7.	90	Komunikacja i podejmowanie decyzji - gra miejska
RYNEK – CECHY I FUNKCJE		
2.1.	45	Gospodarstwo domowe – funkcje i zadania
2.2.	45	Potrzeby człowieka i sposoby ich zaspakajania
2.3.	45	Rynek i mechanizmy rynkowe
2.4.	45	Gospodarka i jej transformacje
INSTYTUCJE RYNKOWE		
3.1.	45	Pieniądz w gospodarce rynkowej
3.2.	45	Polityka monetarna państwa
3.3.	45	System bankowy w Polsce
3.4.	45	Kredyty bankowe – rodzaje i koszty
3.5.	45	Giełda papierów wartościowych
3.6.	45	Czy warto inwestować?
3.7.	45	System emerytalny w Polsce
3.8.	45	Konto bankowe przepustką do świata finansów
3.9.	90	Gospodarka i przedsiębiorstwo - gra miejska
PAŃSTWO, GOSPODARKA		
4.1.	45	Rola państwa w gospodarce rynkowej
4.2.	45	Dlaczego i jakie podatki płacimy?
4.3.	45	Wydatki budżetowe w gospodarce rynkowej
4.4.	45	Znaczenie pieniądza w życiu człowieka
4.5.	45	Inflacja - rodzaje i przyczyny
4.6.	45	Wpływ kursu walut na gospodarkę
4.7.	45	Wzrost a rozwój gospodarczy
4.8.	45	Wpływ gospodarki światowej na rozwój Polski
4.9.	45	Wpływ integracji na gospodarkę Polski
PRZEDSIĘBIORSTWO		
5.1.	45	Otoczenie przedsiębiorstwa
5.2.	90	Tworzymy Biznesplan firmy

5.3.	45	Formy organizacyjno prawne przedsiębiorstw
5.4.	45	Zakładam działalność gospodarczą
5.5.	90	Droga do sukcesu
5.6.	90	Konflikty i ich rozwiązywanie
5.7.	90	Etyka w pracy i w biznesie
5.8.	45	Sukces w biznesie
5.9.	90	Gra interaktywna - Wirtualna wycieczka po przedsiębiorstwie
5.10.	90	Biznes plan - gra miejska
RYNEK PRACY		
6.1.	45	Bezrobocie – przyczyny i skutki
6.2.	45	Aktywne i pasywne metody walki z bezrobociem
6.3.	90	Rodzaje umów o pracę
6.4.	45	Przygotowanie dokumentów osoby ubiegającej się o pracę
6.5.	90	Rozmowa kwalifikacyjna
6.6.	45	Roczne rozliczenie podatku dochodowego: wypełniamy zeznanie PIT 37
6.7.	45	Obliczamy wynagrodzenie pracownika
6.8.	90	Dylemat etyczny – gra miejska

AUTORZY

KONSULTANCI MERYTORYCZNI:

Ewa Gordziej-Niewczyk

Aleksandra Skraburska

UCZESTNICY TESTOWANIA (WSPÓŁAUTORZY):

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE	KOORDYNATORZY
Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych w Złotowie, CKZiU	Mokrzycka - Wnuk Izabela
Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Wielkopolskich w Środzie Wielkopolskiej	Gołębiak Zofia
Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie Podgórnym	Skrzypińska Beata
I Liceum Ogólnokształcące w Pile	Zygmunt Angelika
II Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Tomaszowie Mazowieckim	Rychlik Mariola
III Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Kaliszu	Bobińska Anna
XII Liceum Ogólnokształcące w Poznaniu	Gmerek Roman
Technikum w Krajence, CKZiU	Mokrzycka - Wnuk Izabela
Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Złotowie, CKZiU	Mokrzycka - Wnuk Izabela
Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stanisława Staszica w Poznaniu	Mendak Emilia
Zespół Szkół nr 2 im. Przyjaźni Polsko-Norweskiej w Ostrzeszowie	Karwacka Ewa
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Ziemi Pogorzelskiej	Dutkiewicz - Kostka Agnieszka
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Nojego w Czarnkowie	Giś Paulina
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Tomaszowie Mazowieckim	Fijołek Gabriela
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Gnieźnie	Sadlak Natalia
Zespół Szkół Rolniczych w Grabonogu	Paul Sikora Maria
Zespół Szkół Technicznych im. Hipolita Cegielskiego w Śremie	Szarzyńska Cecylia
Zespół Szkół Technicznych w Pleszewie	Kałużna Barbara
Zespół Szkół Transportowo-Elektrycznych w Ostrowie Wielkopolskim, CKU	Waliszewska Maria
Zespół Szkół Zawodowych w Kaliszu	Nogaj Milena